

СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

STYLISTIC, LINGUISTIC AND CULTURAL FEATURES OF CONSECUTIVE TRANSLATION OF ENGLISH POLITICAL DISCOURSE INTO UKRAINIAN

Коломієць О.М.,

orcid.org/0000-0003-2195-5394

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Войцехівська Н.К.,

orcid.org/0000-0003-1856-695

доктор філологічних наук,

старший викладач кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Головська І.В.,

orcid.org/0000-0002-8454-6232

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Мовчан Л.Г.,

orcid.org/0000-0003-0913-3240

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

У статті досліджується послідовний переклад політичного дискурсу, який є незамінним при здійсненні перекладу переговорів між політиками, заслуховуванні виступів, промов та є важливим важелем крос-культурної комунікації. Послідовний переклад забезпечує точність та якість розуміння висловлювання, однозначне розуміння контексту, збереження стилістичних особливостей та лінгвокультурного бекграунду. Встановлено, що цей вид перекладу передбачає прослуховування того, що говорить мовець, а потім, після завершення, перекладач відтворює те ж повідомлення іншою мовою. Узагальнено визначення послідовного перекладу як одного із різновидів усного перекладу, за якого перекладач починає усно перекладати мовою перекладу після того, як оратор припинив говорити, закінчивши всю свою промову або певну її частину. Встановлено, що послідовний переклад політичного дискурсу характеризується не просто точним відтворенням змісту повідомлення, а й відтворенням стилю, обумовленого лінгвокультурним бекграундом; фокусуванням на комунікації; адаптації під контекст меседжу тощо. Стилiстичні та культурні особливості політичних промов включають використання стилістичних прийомів, таких як метафори та повторення, лексичний вибір, такий як розмовна лексика, та синтаксичні моделі, такі як структура речень. Культурні особливості також мають вирішальне значення, оскільки вони впливають на те, як ці стилістичні елементи інтерпретуються та розуміються аудиторією, що вимагає знання внутрішньої та міжнародної історії, політичних процесів та культурних нюансів для повного розуміння впливу. Виявлено, що стилістичні особливості послідовного перекладу політичних промов включають здатність перекладача до збереження переконливого впливу оригінального повідомлення шляхом адаптації прийомів та емоційності мови для аудиторії. Це досягається шляхом нотування для фіксації ключової інформації, двофазного процесу слухання-аналізу та говоріння-виступу та навпаки, трансформацій, які коригують мову відповідно до цільового культурного та лінгвістичного контексту. Перекладач також повинен підбирати тон та інтонацію відповідно до аудиторії, зберігаючи при цьому задуманий риторичний ефект оратора, включаючи стилістичні фігури мови, як-от, метафори, епітети та порівняння.

Ключові слова: послідовний переклад, політичний дискурс, стилістичні риси, лінгвокультурний бекграунд, переговори.

The article examines consecutive translation of political discourse which is indispensable when translating negotiations between politicians, listening to speeches as well as being an important lever of cross-cultural communication. Consecutive translation ensures the accuracy and quality of understanding of the statement, an unambiguous understanding of the context, the preservation of stylistic features and the linguocultural background. It is established that this type of translation involves listening to what the speaker is saying, and then, after completion, the translator reproduces the same message in the target language. The definition of consecutive translation is generalized as one of the varieties of oral translation, in which the translator begins to translate orally into the target language after the speaker has stopped speaking, after having finished all of his speech or a certain part of it. It is established that consecutive translation of political discourse is

characterized not only by the accurate reproduction of the content of the message, but also by the reproduction of the style determined by the linguocultural background; focusing on communication; adaptation to the context of the message, etc. Stylistic and cultural features of political speeches include the use of stylistic devices such as metaphors and repetition, lexical choices such as colloquialisms, and syntactic patterns such as sentence structure. Cultural features are also crucial as they influence how these stylistic elements are interpreted and understood by the audience, which requires knowledge of domestic and international history, political processes, and cultural nuances to fully understand the impact. It has been found that stylistic features of consecutive translation of political speeches include the translator's ability to preserve the persuasive impact of the original message by adapting the techniques and emotionality of the language for the audience. This is achieved through notation to capture key information, a two-phase process of listening-analyzing and speaking-delivering, and vice versa, transformations that adjust the language to the target cultural and linguistic context. The translator must also choose the tone and intonation according to the audience, while maintaining the speaker's intended rhetorical effect, including stylistic figures of speech, such as metaphors, epithets, and similes.

Key words: sequential translation, political discourse, stylistic features, linguocultural background, negotiations.

Постановка проблеми. Базовою компетентністю перекладача, який інтерпретує будь-який продукт політичної сфери є володіння навичками застосування послідовного перекладу. Послідовний переклад політичного дискурсу є незамінним при здійсненні перекладу переговорів між політиками, заслуховуванні виступів, промов та є важливим важелем крос-культурної комунікації. Як і будь-який вид усного перекладу, послідовний переклад повинен забезпечувати точність та якість розуміння висловлювання, однозначне розуміння контексту, збереження стилістичних особливостей та лінгвокультурного бекграунду. Однак, незважаючи на численні публікації у межах окресленої проблематики, досить небагато дослідників виявляють взаємобумовленість стилістичних та лінгвокультурних особливостей при перекладі англomовного політичного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Напрацювання зарубіжних та вітчизняних науковців умовно можна розділити на декілька категорій, відповідно до вектора досліджень. До першої категорії належать напрацювання вчених, які займалися вивченням феномену послідовного перекладу (С. Максимов, Л. Нестеренко, К. Лисенко, Л. Гончаренко). До другої категорії належать розвідки вчених, які стосуються вивчення мови політичного дискурсу та особливостей перекладу, як-от напрацювання А. Стадній, В. Петренко, О. Турчак, О. Куць, Л. Нагорна та ін.

Метою статті є дослідження стилістичних та лінгвокультурних особливостей послідовного перекладу англomовного політичного дискурсу українською мовою, а також порівняння перекладів з метою встановлення взаємобумовленості стилістичних та лінгвокультурних особливостей при перекладі.

Методологія проведення дослідження. За допомогою стратифікованої вибірки стратифікованої було обрано мовний матеріал, а саме про-

мови, газетні новини, статті, коментарі, аналітику на політичні теми тощо для дослідження мови послідовного перекладу.

Здійснення дослідження відбувалось у декілька етапів:

1. Проєктування цілей дослідження на обрану проблематику;
2. Вивчення та розробка методики дослідження;
3. Проєктування обраного інструментарію на матеріал дослідження;
4. Відбір мовного матеріалу;
5. Здійснення послідовного перекладу промов, газетних новин, статей, коментарів та аналітики на політичні теми;
6. Оцінка отриманих перекладів, яка передбачала вивчення взаємобумовленості стилістичних та лінгвокультурних особливостей при здійсненні послідовного перекладу англomовного політичного дискурсу;
7. Аналіз отриманих даних.

Валідність дослідження. До обсягу стратифікованої вибірки було включено промови, газетні новини, статті, коментарі, аналітику на політичні теми, що дало змогу збільшити валідність дослідження. Однак, вибір конкретних текстових одиниць політичного дискурсу міг внести упередженість, оскільки вибрані тексти можуть не відображати повного діапазону складності та різноманітності досліджуваної мови за допомогою послідовного перекладу.

Виклад основного матеріалу.

Рев'ю основних підходів до визначення послідовного перекладу політичного дискурсу. Послідовний переклад вважають одним із видів перекладу, які використовують при перекладі політичного дискурсу та дуже часто називають «конференційним перекладом» [5]. Цей вид перекладу передбачає прослуховування того, що говорить мовець, а потім, після завершення, перекладач відтворює те ж повідомлення іншою мовою. Політична промова може тривати від однієї до 20 хвилин, і перекладач покладається на комбіна-

цію нотаток, ресурси пам'яті та загальних знань, щоб відтворити свою версію оригіналу.

Послідовний переклад – один із різновидів усного перекладу, за якого перекладач починає усно перекладати мовою перекладу після того, як оратор припинив говорити, закінчивши всю свою промову або певну її частину [5].

Інші дослідники визначають усний послідовний переклад як тип перекладу, який відбувається після вимови людиною будь-якої частини промови, або всієї промови. Відповідно, перекладач чекає, коли людина перестане говорити або спеціально зробить паузу.

Основна мета послідовного перекладу політичного дискурсу – забезпечити крос-культурну комунікацію між учасниками заходів різного формату, а саме:

1. Переговори між діловими партнерами, зареєстрованими в різних країнах;
2. Аналогічні переговори, що проходять по телефонного зв'язку;
3. Міжнародні семінари, круглі столи та ділові зустрічі, за умови, що кількість учасників подібних заходів не дуже велика;
4. Прес-конференції і брифінги, організовані державними та бізнесовими структурами;
5. Презентації значущих подій і виставки різної спрямованості;
6. Прийом іноземних делегацій та їх супровід в ході ділових поїздок і різних екскурсійних програм;
7. Здійснення перекладу судових дебатів в ході процесу;
8. Супровід переклад нотаріальних угод за участю закордонного партнера.

Послідовний переклад політичного дискурсу характеризується не просто точним відтворенням змісту повідомлення, а й відтворенням стилю, обумовленого лінгвокультурним бекграундом; фокусуванням на комунікації; адаптації під контекст меседжу тощо.

Ключовими процедурними характеристиками послідовного перекладу є:

1. Структурування, розподіл виступу (тексту, меседжу) на фрагменти. Такий підхід зберігає структуру висловлювання, відтак перекладач має змогу осмислити повідомлення для формулювання версії висловлювання;
2. Послідовний переклад, який передбачає відсутність цейтноту, дозволяє перекладачу знайти еквівалент складніших стилістичних елементів, на відміну від синхронного перекладу;
3. Перекладач більше фокусується на підтримці комунікації між учасниками процесу,

що передбачає швидке реагування на слова спікера.

Стилістичні особливості послідовного перекладу англomовних політичних промов на українську мову.

Під час дискурс-аналізу вивчаються тексти, а також взаємозв'язок між текстами та контекстами, в яких вони виникають та функціонують. Під час аналізу дискурсу важливо зосередитись на таких питаннях:

1) Хто є учасниками дискурсу, тобто письменник і читач(і), мовець(і) і слухач(і)? Які їхні стосунки? Які їхні цілі?

2) «Що означає цей фрагмент мови в цьому контексті?» та «Що має на увазі мовець під цим фрагментом мови?» Які фактори дозволяють нам інтерпретувати текст? Що нам потрібно знати про контекст? Які підказки є в навколишньому тексті, які дозволяють нам зрозуміти значення?

Дискурс-аналіз політичних промов – це аналіз промов в їх соціальному контексті. Він однаково фокусується на аналізі усного та писемного мовлення політиків. Бітті (1983) писав: «Спонтанне мовлення відрізняється від письмового тексту. Воно містить надзвичайно короткі речення, і насправді вся тканина словесного вираження пронизана ваганнями та мовчаннями» (Бітті, 1983: 33). Однак дослідження аналізу усного дискурсу (Холлідей, 1985; Еггінс та Слейд, 2005; Маккарті, 1998) показують, що розмовна англійська мова має послідовну та описову структуру, і в багатьох аспектах мовні та стилістичні структури такі ж, як і в письмовій англійській мові [7].

Стилістичні особливості послідовного перекладу політичних промов включають здатність перекладача до збереження переконливого впливу оригінального повідомлення шляхом адаптації прийомів та емоційності мови для аудиторії. Це досягається шляхом нотування для фіксації ключової інформації, двофазного процесу слухання-аналізу та говоріння-виступу та навпаки, трансформацій, які коригують мову відповідно до цільового культурного та лінгвістичного контексту. Перекладач також повинен підбирати тон та інтонацію відповідно до аудиторії, зберігаючи при цьому задуманий риторичний ефект оратора, включаючи стилістичні фігури мови, як-от, метафори, епітети та порівняння.

Серед лексико-стилістичних прийомів вирізняються такі:

Розмовні терміни та сленг: використання неформальної мови, щоб здаватися більш зрозумілим для пересічної людини. У своїй інавгураційній промові Барак Обама використовує роз-

мовну лексику: англ. *Homes have been lost; jobs shed; businesses shuttered* [4]. – укр. *Люди втрачають домівки, скорочується кількість робочих місць, підприємства закриваються* [3].

Емотивна мова: слова, спеціально підібрані для того, щоб викликати сильну емоційну реакцію у аудиторії: англ. *We remain the most prosperous, powerful nation on Earth* [4]. – укр. *Ми залишаємось найзаможнішою та найпотужнішою нацією на Землі* [3].

Епітети: описові прикметники, що додають акценту та певного тону, як-от, англ. *It has not been the path for the faint-hearted – for those who prefer leisure over work, or seek only the pleasures of riches and fame* [4]. – укр. *Це була подорож не для слабодухих – тих, хто воліє байдикувати, а не працювати, або ж прагнути тих задовольень, що їх приносять із собою багатства та слава* [3].

Складні слова та неологізми: створення нових слів або фраз для опису нових концепцій або ідей, як це видно з такими термінами, як-от : англ. *Yes, we can* [4]. – укр. *Так, ми можемо* [3].

Серед семантико-синтаксичних прийомів вирізняються такі:

1. Адаптація риторичних прийомів: Перекладачі повинні визначати та адаптувати стилістичні фігури мови, щоб зберегти їх переконливий ефект для цільової аудиторії: англ. *Now, there are some who question the scale of our ambitions – who suggest that our system cannot tolerate too many big plans* [4]. – укр. *Утім, є ті, хто ставить під сумнів масштаб наших амбіцій, – ті, хто натякають, що наша система не потягне надто багато грандіозних планів* [3].

2. Емоційний тон мови перекладу: Перекладачу необхідно коригувати свій голос, інтонацію та манеру висловлювання, щоб викликати подібну емоційну реакцію у цільової аудиторії, як і мав на увазі оригінальний оратор.

3. Контекстна та культурна адаптація: Інтерпретація модифікується відповідно до культурного та лінгвістичного контексту аудиторії, забезпечуючи належний та точний відгук повідомлення: англ. *for those who prefer leisure over work* [4]. – укр. *хто воліє байдикувати, а не працювати* [3].

4. Збереження переконливих елементів: Перекладач повинен прагнути зберегти використання символічної мови та звернень, які є вирішальними для встановлення зв'язку з аудиторією та передачі ідеології: англ. *For us, they packed up their few worldly possessions and traveled across oceans in search of a new life. For us, they toiled in sweatshops and settled the West; endured the lash of*

the whip and plowed the hard earth [4]. – укр. *Заради нас збирали вони свої скромні пожитки та подорожували через океан у пошуках нового життя. Заради нас тяжко працювали вони в майстернях та оселялись на Заході, терпіли удари батога та обробляли невіддатливу землю* [3].

Серед типових труднощів та викликів під час здійснення перекладу виділяємо такі:

1. Ведення нотаток: Важливою частиною процесу є ведення стислих нотаток під час розмови оратора. Це дозволяє перекладачу фіксувати ключову інформацію, риторичні прийоми та загальну структуру промови.

2. Двофазність процесу перекладу: Послідовний переклад – це двофазний процес: фаза розуміння (аудіювання, аналіз, ведення нотаток) та фаза переформулювання (читання нотаток, запам'ятовування, творення промови).

3. Багатозадачність: Перекладачі повинні одночасно виконувати кілька когнітивних завдань, як-от аудіювання, аналіз, ведення нотаток, запам'ятовування та говоріння.

4. Вирішення неоднозначностей: Перевага послідовного режиму полягає в тому, що він дозволяє перекладачеві запитати роз'яснення щодо неоднозначностей у вихідному тексті, перш ніж перекласти його цільовою мовою.

5. Культурні особливості послідовного перекладу політичних промов включають культурну адаптацію, розуміння внутрішньополітичного контексту та орієнтування в різних стилях спілкування. Ці особливості також включають підтримку культурного нейтралітету та професіоналізму, адаптацію реєстру та тону до цільової аудиторії, а також використання методів конспектування, які враховують структури дискурсу та культурні нюанси.

Перекладачі повинні мати глибоке розуміння культурних особливостей, традицій та внутрішньої політики обох країн, щоб точно передати повний зміст промови.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Стилiстичнi та культурнi особливостi полiтичних промов включають використання стилiстичних прийомiв, таких як метафори та повторення, лексичний вибiр, такий як розмовна лексика, та синтаксичнi моделi, такі як структура речень. Культурнi особливостi також мають вирiшальне значення, оскiльки вони впливають на те, як цi стилiстичнi елементи iнтерпретуються та розумiються аудиторiєю, що вимагає знання внутрiшньої та мiжнародної iсторiї, полiтичних процесiв та культурних нюансiв для повного розумiння впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Навчальний посіб. К.: Ленвіт, 2007. С. 102-126.
2. Нестеренко Н., Лисенко К. A course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга. 248 с.
3. Інавгураційні промови президентів США. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/5ec99c09f3b04/Inavhuratsiini_promovy_prezydentiv_SShA.pdf?PHPSESSID=q119gdsv6ol18c5nobu8nu88s1
4. President Barack Obama's Inaugural Address. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/01/21/president-barack-obamas-inaugural-address>
5. Усний послідовний переклад. Основні види послідовного перекладу. URL: <https://everest-center.com/usnyj-poslidovnyj-pereklad/>
6. Людмила Гончаренко. Специфіка усного послідовного перекладу. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_2/18.pdf
7. Norbert Shmitt. An introduction to applied linguistics. Third edition. URL: <https://gustavorubinoernesto.com/wp-content/uploads/2023/03/Norbert-Schmitt-Michael-P.-H.-Rodgers-An-Introduction-to-Applied-Linguistics-2020.pdf>

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025